

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

П.А. Денисенко,

Сумський державний університет, м.Суми

Інноваційний шлях розвитку світового господарства дає привід називати інтелектуалізацію господарської діяльності однією із головних тенденцій сучасності. [1] Виникає потреба у вимірі інтелектуальної складової інноваційно спрямованого розвитку як окремої організації чи виробничої системи, так і регіону чи країни в цілому.

Під інноваційно спрямованою інтелектуалізацією соціо-еколого-економічної системи ми пропонуємо розуміти цілеспрямований процес розширення масштабу утворення, накопичення, поширення і використання нових знань у функціонуванні соціо-еколого-економічної системи, що має на меті забезпечення її сталого розвитку шляхом підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Для практичного наповнення цього поняття відповідними показниками регіонального рівня доцільно використати концепцію інтелектуального потенціалу регіону.

Вітчизняні дослідники [2] дають наступне визначення інтелектуальній складовій інноваційного потенціалу – можливості генерування та сприйняття ідей та задумок новацій та доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних та управлінських рішень. Виходячи з цього, ми пропонуємо розглядати структуру інтелектуальної складової інноваційного потенціалу у відповідності до структури інтелектуального капіталу (який можна вважати результатом реалізації вказаного потенціалу), що враховує як виникнення нових знань у системі, так і ступінь їх практичного впровадження. Згідно з наявних досліджень щодо підприємств та організацій, у структурі інтелектуального капіталу виділяються три основні блоки: «людський», «організаційний» (або «структурний») та «інтерфейсний» (або «споживчий») [3].

З метою визначення інтелектуальної складової інноваційного потенціалу регіону пропонуємо використовувати ті самі складові з наповненням регіональними показниками, а також додати структурний «блок екологічної спрямованості», що виокремлював би поширеність відповідних винаходів серед запатентованих та практично впроваджених (див. таблицю 1).

Серед наявних регіональних показників інтелектуальної складової інноваційного потенціалу можуть характеризувати наступні. Наприклад, у «людський» структурний блок показників можна включити кількість науковців на 10000 населення, а також частку кандидатів та докторів серед них для якісної характеристики. Окрім того, освітній аспект економіки регіону можна представити кількістю випускників професійно-технічних училищ та вузів в окремому році на 10000 населення (або ж його відповідної вікової групи). Інтелектуально-інноваційну спрямованість молодих професіоналів також можна визначити питомою вагою прийнятих в аспірантуру серед випускників вузів в окремому році чи за певний період.

Таблиця 1 – Порівняння структурних блоків інтелектуального капіталу підприємства з інтелектуальною складовою інноваційного потенціалу регіону.

Структурний блок	Інтелектуальний капітал підприємства	Інтелектуальна складова інноваційного потенціалу регіону
Людський	знання, навички, досвід творчі здібності, моральні цінності, культура праці та ін.	Кількісна та якісна характеристика професійних кадрів задіяних в економіці регіону та зокрема в інтелектуально-інноваційній сфері.
Організаційний (структурний)	патенти, ліцензії, ноу-хау, організаційна структура	Результати інтелектуально-інноваційної діяльності.
Інтерфейсний (споживчий)	зв'язки з економічними контрагентами (постачальниками, споживачами, посередниками, кредитно-фінансовими установами, органами влади та ін.)	Впровадження результатів інтелектуально-інноваційної діяльності в економіці регіону
Екологічної спрямованості		Поширеність екологічно спрямованих винаходів, впроваджених технологічних процесів, інноваційних проектів,

«Організаційний» (або «структурний») блок потенціалу має відображати можливості реалізації інтелектуальних задумів у формі конкретних патентів чи реалізованих інтелектуально-інноваційних проєктів. Тут інформативною є кількість отриманих патентів на одного науковця, а також питома вага патентів інших країн у загальній кількості отриманих патентів для певної якісної характеристики світового сприйняття інноваційної діяльності в регіоні. В цьому ж блоці для оцінки ефективності інтелектуально інноваційної діяльності в рамках реалізації наукових проєктів пропонуємо наступний показник (формула 1)

$$EИД_i = \frac{ОД_i / Наук_i}{ВРП_i / Нас_i}, \quad (1)$$

де ЕИД – ефективність інтелектуально інноваційної діяльності; $ОД_i / Наук_i$ - об'єму досліджень, що приходить на одного науковця, задіяного в економіці регіону в певний період, тис.грн.; $ВРП_i / Нас_i$ - валовий регіональний продукт на душу населення, тис.грн.

«Інтерфейсний (або «споживчий») блок на рівні регіону відображає впровадження результатів інтелектуальної діяльності та попит на них. Серед показників можна виділити питому вагу інноваційної продукції в об'ємі промислової, питому вагу експорту в інноваційній продукції, кількість впроваджених патентів, що приходить на одного науковця в регіоні, відсоток підприємств, які впроваджували інновації, а також окремий індикатор фінансування (формула 2).

$$IФП_i = \frac{B_i + П_i + ИД_i}{ВІД_i}, \quad (2)$$

де $IФП_i$ – індекс фінансування інноваційної діяльності; B_i - фінансування з бюджету, тис грн.; $П_i$ – фінансування за кошти іноземних замовників, тис грн.; $ИД_i$ – фінансування з інших джерел (окрім власних коштів), тис грн.; $ВІД_i$ - сума витрат на інноваційну діяльність (включаючи власні кошти), тис грн.

Додатково та окремо пропонуємо виділяти «блок екологічної спрямованості» інтелектуально-інноваційної діяльності в регіоні. Серед показників тут можна назвати питому вагу підприємств, які впроваджують ресурсозберігаючі та маловідходні технологічні процеси, чи питому вагу таких процесів в загальній кількості впроваджених, а також рівень використання вторинної сировини та вторинних горючих та теплових енергоресурсів, %.

Враховуючи міжнародний досвід, що акцентує увагу на ефективність залучення місцевих природних ресурсів до регіональної виробничої системи, пропонуємо також використати такий показник як продуктивність однієї тони умовного палива (формула 3).

$$ПрУП_i = \frac{ВРП_i}{СУП_i}, \quad (2)$$

де $ПрУП_i$ - продуктивність однієї тони умовного палива, грн. ВРП; $ВРП_i$ – валовий регіональний продукт, грн.; $СУП_i$ – об'єм спожитого умовного палива, т.

Аналогічними показниками зі спеціальними умовними одиницями виміру можуть виступити природоємність та енергоємність однієї гривні ВРП. Додатково та опосередковано екологічно спрямований вплив інновацій на соціо-еколого-економічну систему регіону дозволяють простежити такі показники як питома вага оборотної води в загальному об'ємі використаної на виробничі потреби; питома вага скидання забруднених зворотних вод у природні поверхневі водні об'єкти у загальному обсязі скидання зворотних вод; питома вага лісовідновлення та рекультивациі земель та ін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Грішнова О.А. Інтелектуалізація праці – визначальна ознака постіндустріального суспільства // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Зб. наук. праць Приазов. держ. техн. ун-ту. – Маріуполь, 2009. – С. 147–150;
2. Экономический потенциал административных и производственных систем [А.М. Телиженко, А.Ю. Жулавский, В.Н. Кислый и др.] / Под общ. ред. проф. О.Ф. Балацкого. – Сумы: ИТД Университетская книга, 2006. – 973 с.;
3. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : Підручник. – Суми : ВТД —Університетська книга, 2010. – 334 с.